

עברין תמן, פיון דמטא לגבייהו שרי לאתחברא תמן, (עד
פאן סתרי תורה)

**ויסע משם אברהם ארצה הנגב. כל מטלנוי
הוּו לְסִטְרָא דְדְרוּמָא (דף קיא ע"ב) יתיר
מִסִּטְרָא אַחְרָא, בְּגִין דְּהָא בְּחֻכְמָתָא עֲבַד
לְאַתְדַּבְּקָא בְּדְרוּמָא:**

**ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי היא.
תנינן (פיון) לא ליבעי ליה לבר נש
לסמכא על ניסא, ואי קדשא בריה הוא
ארחיש ניסא לבר נש, לא אית ליה לסמכא
(תריד) על ניסא זמנא אחרא. בגין דלאו בכל
שעתא ושעתא אתרחיש ניסא.**

**ואי ייעול בר נש גרמיה באתר דנזקא
אשתכח לעינא, הא פקע כל זכותיה
דעבד בקדמיתא ואוקמוה. כמה דאת אמר,
(בראשית לב) קטונתי מפל החסדים ומפל
האמת וגו'. ואברהם פיון דסליק ממצרים
ואשתזיב זמנא חדא, השתא אמאי אעיל
גרמיה בצערא בקדמיתא ואמר אחתי היא.
אלא אברהם לא סמיה על גרמיה כלום,
וחמא שכנינתא תדיר בדיוורה דשרה
ולא אעדי מתמן, ובגין דהות תמן, אסמיה
אברהם ואמר אחתי היא כמה דכתיב (משלי
ז) אמר לחכמה אחתי את. ובגין פה אמר
אחתי היא (ס"א את):**

**ויבא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי קדשא
בריה הוא אתא לגבייהו דרשיעיא
כמה דכתיב, (במדבר כב) ויבא אלהים אל
בלעם. (בראשית לא) ויבא אלהים אל לבן.
אלא ההוא ממנא שליחא דאתפקדא עלייהו
הוה, בגין דכלהו כד עבדי שליחותא
נטלי שמא דא, ומסטררא דדינא קא
אתיין. ועל דא ויבא אלהים אל אבימלך בחלום ויאמר**

מכלם, אותו שיודע לפתות בני
אדם, ויוצא מביניהם ויושב בדרך
שרה שכל בני העולם עוכרים
שם. פיון שמגיע אליהם, מתחיל
להתחבר עמם (ולפתוחם). (עד כאן סתרי
תורה).

ויסע משם אברהם ארצה הנגב.
כל מסעותיו היו לצד דרום יותר
מלצד אחר, משום שהרי בחכמה
עשה להדבק בדרום.

ויאמר אברהם אל שרה אשתו
אחתי הוא. שנינו, (פיון) לא צריך
אדם לסמך על הנס, ואם הקדוש
ברוך הוא מרחיש נס לכן אדם,
אין לו לסמך תמיד על נס בפעם
אחרת, כי לא בכל שעה ושעה
מתרחש נס.

ואם יכניס אדם את עצמו למקום
שהנזק מצוי לעין, הרי פקעה כל
זכותו שעשה בפתלה ובארורה,
כמו שנאמר (בראשית לב) קטנתי מפל
החסדים ומפל האמת וגו'.
ואברהם, פיון שעלה ממצרים
ונצול פעם אחת, פעת למה הכניס
את עצמו בצער כבתחלה ואמר
אחתי הוא?

אלא אברהם לא סמך על עצמו
כלום, שראה את השכינה תמיד
במדורה של שרה ולא זזה משם,
ומשום שהיתה שם, סמך אברהם
ואמר אחתי הוא, כמו שכתוב
(משלי ז) אמר לחכמה אחתי את,
ולכן אמר אחתי הוא.

ויבא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי
הקדוש ברוך הוא בא אל רשעים?
כמו שכתוב (במדבר כב) ויבא אלהים
אל בלעם, (בראשית לא) ויבא אלהים
אל לבן? אלא אותו ממנה השליח
שמפקד עליהם היה משום שכלם,
כשעושים שליחות, נוטלים השם
הזה, מצד הדין הם באים. ועל זה
ויבא אלהים אל אבימלך בחלום

ויאמר

לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'. רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת וגו'. שפת אמת תכון לעד. דא אברהם, דכל מלוי בקדמיתא ובסופא הוה באמת. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך. באברהם נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי היא. דא בקדמיתא, דאמר בגין שכינתא דהות עמה דשרה אחתי היא, ואברהם בחכמתא עבד. מאי טעמא (דף קיב ע"א) בגין דאברהם מסטרא דימינא איהו, אמר אחתי היא, ורזא כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל דא אברהם קרא לה תדיר אחתי, בגין דאתדבק בהדה, ולא יתעדון (ויקרא קב) דא מן דא לעלמין.

רסוף מה כתיב וגם אמנה אחתי בת אבי היא אף לא בת אמי. וכי הכי הוה. אלא כלא בגין שכינתא קאמר, אחתי היא בקדמיתא, דכתיב אמר לחכמה אחתי את. ולבתר וגם אמנה. מאי וגם. לאתוספא על מה דקאמר בקדמיתא. אחתי בת אבי היא ברתיה דחכמה עלאה, ובגין כך אתקרי אחתי ואתקרי חכמה. אף לא בת אמי. מאתר דשירותא דכלא סתימא עלאה. ועל דא ותהי לי לאשה באחיה בחביבותא דכתיב, (שיר השירים ב) וימינו תחבקני וכלא רזא דחכמתא איהו. תא חזי, בקדמיתא כד נחתו למצרים הכי קאמר בגין לאתדבקה בגו מהימנותא, וקרא לה אחתי, בגין דלא יטעון גו אנון דרגין דלבר. אוף הכא אחתי, בגין דלא אתעדי מגו מהימנותא כדקא יאות. דהא אבימלך וכל אנון יתבי ארעא הוה אזלי בתר פולחנא נוכראה, ואיהו אתדבק גו מהימנותא, ובגין כך עאל לתמן ואמר אחתי,

הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'. רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת תכון לעד - זה אברהם, שפל דכריו בהתחלה ובסוף היו באמת. ועד ארגיעה לשון שקר - זה אבימלך. באברהם נאמר, ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי הוא. זה בהתחלה שאמר משום השכינה שהיתה עמה של שרה אחתי היא, ואברהם עשה בחכמה. מה הטעם? משום שאברהם הוא מצד הימין, אמר אחתי הוא, וסוד כמו שנאמר (שיר ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל דא אברהם קרא לה תמיד אחותי, משום שנדבק עמה, ולא יזוזו זה מזה לעולמים.

רסוף מה כתיב וגם אמנה אחתי בת אבי היא אף לא בת אמי. וכי כף היה? אלא הכל משום השכינה אמר אחתי היא בהתחלה, שפתוב אמר לחכמה אחתי את. אחר כך וגם אמנה. מה זה וגם? להוסיף על מה שאמר בתחלה. אחתי בת אבי הוא, הבת של החכמה העליונה, ולכן נקראת אחותי ונקראת חכמה, אף לא בת אמי, מהמקום של ראשית הכל הנסתר העליון. ועל זה ותהי לי לאשה, באחיה וחביבות, שפתוב (סם ב) וימינו תחבקני, והכל סוד של חכמה. בא ראה, בהתחלה כשירדו למצרים כך אמר בשביל להדבק בתוך האמונה, וקרא לה אחתי כדי שלא יטעו לתוך אותם הדרגות שבחוץ. אף פאן אחתי, כדי שלא יזוזו מתוך האמונה כראוי. שהרי אבימלך וכל אותם יושבי הארץ היו הולכים אחר עבודה זרה, והוא נדבק בתוך האמונה ומשום כך נכנס לשם

מה אֲחוֹת לֹא אֲתַפְרֹשׁ מֵאָחָא לְעֵלְמִין אוֹף
הָכָא. דְּהָא אֲתַתָּא יְכִילַת לְאֲתַפְרֹשָׁא אֲבָל
אֲחוֹת לֹא אֲתַפְרֹשׁ, דְּהָא תְרִין אַחִין לֹא יְכָלִין
לְאֲתַפְרֹשָׁא לְעֵלְמִין וְלְעֵלְמִי עֵלְמִין.

וּבְגִין כֶּף אָמַר אַבְרָהָם אַחְתִּי הִיא, דְּהָא
כְּלַהּוֹן הוּוּ לְהוֹטִין גּוֹ טְהָרִי כְכַבֵּי
וּמְזִלִי וּפְלַחִי לוֹן, וְאַבְרָהָם הָוָה מִתְדַבֵּק גּוֹ
מִהֵימְנוּתָא וְאָמַר אַחְתִּי דְלֹא נִתְפְרֹשׁ לְעֵלְמִין.
וְסִימְנִיף (ויקרא כא) וְלֹאֲחוֹתוֹ הִבְתּוּלָה דְאֲתַמָּר
לְכַהֵן, אֲתַרָּא דְאַבְרָהָם שְׂרִיא בִיהַ.

כְּתִיב, (דברים י) אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִירָא אוֹתוֹ תַעֲבֹד
וּבוֹ תִדְבֹק וּבִשְׂמוֹ תִשָּׁבַע. הַאִי קָרָא
אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזִי, לִיְיָ אֱלֹהֶיךָ תִירָא לֹא
כְּתִיב, אֲלֹא אֶת (דף קיב ע"ב) יְיָ, מָאִי אֶת, דָּא
דְרָגָא קְדָמָאָה אֲתַר דְחֵלָא דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
וּבְגִין כֶּף כְּתִיב תִירָא, דְתַמָּן בְּעֵי בַר נֶשׁ
לְדַחֵלָא קָמִי מְאָרִיָּה (קדשא בריך הוא) בְּגִין דְאִיהוּ
(ב') דִּינָא.

וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. דָּא דְרָגָא עֵלְאָה דְקִיּוּמָא עַל
הַאִי דְרָגָא תַתָּאָה, וְלֹא מִתְפְרֹשָׁאן
לְעֵלְמִין, אֶת וְאוֹתוֹ, דָּא בְדָא דְבִקִין וְלֹא
אֲתַפְרֹשָׁן. מָאִי וְאוֹתוֹ. דָּא אֲתַר בְּרִית קְדִישָׁא
אוֹת לְעֵלְמִין. דְּהָא פּוֹלְחָנָא לֹא שְׂרִיא בְּאֵת
וְלֹאוֹ אִיהוּ לְמַפְלַח אֲלֹא לְמַדְחַל, אֲבָל
פּוֹלְחָנָא אִיהוּ לְעֵילָא, וּבְגִין כֶּף וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד.
וּבוֹ תִדְבֹק. בְּאֲתַר דְאִיהוּ דְבִקוּתָא לְאֲתַדְבֵּקָא
דְאִיהוּ גּוּפָא דְשְׂרִי בְּאֲמָצְעִיתָא. וּבִשְׂמוֹ

תִשָּׁבַע אֲתַר שְׂבִיעָאָה דְדִרְגִין. וְסִימְנִיף (ירמיה ל)
וְאֵת דָּוִד מִלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. בְּגִין כֶּף
אֲתַדְבֵּק אַבְרָהָם בְּמֵהֵימְנוּתָא כַּד נַחַת לְמִצְרַיִם
וְכַד אֲזַל לְאַרְעָא דְפְלִשְׁתִּים. לְבַר נֶשׁ דְּבָעָא
לְנַחְתָּא גּוֹ גּוּבָא עֲמִיקָא. דְּחִיל דְלֹא יְכִיל
לְסִלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מָה עֲבַד קָשֶׁר חַד קָשֶׁרָא

וְאָמַר אַחְתִּי. מָה הָאֲחוֹת לֹא
נִפְרְדַת מִן הָאָח לְעוֹלָמִים - אָף
כָּאן. שְׁהָרִי אִשָּׁה יְכוּלָה לְהַפְרֹד,
אֲבָל אֲחוֹת לֹא נִפְרְדַת, שְׁהָרִי שְׁנֵי
אַחִים לֹא יְכוּלִים לְהַפְרֹד
לְעוֹלָמִים וְלְעוֹלְמִי עוֹלָמִים.

וְכֵן אָמַר אַבְרָהָם אַחְתִּי הוּא,
שְׁהָרִי כָלָם הֵיּוּ לְהוֹטִים בְּתוֹף
קְשָׁרִי הַכּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת וְעוֹבְדִים
אוֹתָם, וְאַבְרָהָם הָיָה דְבַק בְּתוֹף
הָאֲמוּנָה, וְאָמַר אַחְתִּי, שְׁלֹא
נִפְרַד לְעוֹלָמִים. וְסִימֵן לְדַבָּר -
(ויקרא כא) וְלֹאֲחוֹתוֹ הִבְתּוּלָה,
שְׁנֵאֲמַר לְכַהֵן הַמָּקוֹם שְׂאֲבָרָהּ
שְׂרִיא בּוֹ.

כְּתוּב (דברים י) אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא
אוֹתוֹ תַעֲבֹד וּבוֹ תִדְבֹק וּבִשְׂמוֹ
תִשָּׁבַע. הַפְסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ.
אֲבָל בֵּא רְאָה, לְה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא
לֹא כְתוּב, אֲלֹא כְתוּב אֶת ה'. מָה
זֶה אֶת? זֶה הַדְרָגָה הָרֵאשׁוֹנָה,
הַמָּקוֹם שֶׁל יְרֵאת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְלִכֵּן כְּתוּב תִירָא, שְׁשֵׁם
אָדָם צְרִיף לִירָא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ (הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא), מִשּׁוּם שֶׁהוּא (בֵּית) דִּין.
וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד - זֶה הַדְרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה
שְׁעוֹמְדַת עַל הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה
הַזֹּאת, וְלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. אֶת
וְאוֹתוֹ זֶה עִם זֶה דְבָקִים וְלֹא
נִפְרָדִים. מָה זֶה וְאוֹתוֹ? זֶה מָקוֹם
בְּרִית הַקְּדוֹשׁ, אוֹת לְעוֹלָמִים.
שְׁהָרִי עֲבוּדָה לֹא שׁוֹרָה בְּאוֹת
וְאֵינּוּ לְעַבְד אֲלֹא לִירָא, אֲבָל
הַעֲבוּדָה הִיא לְמַעֲלָה, וְלִכֵּן וְאוֹתוֹ
תַעֲבֹד.

וּבוֹ תִדְבֹק - בְּמָקוֹם שֶׁהוּא
דְבָקוֹת לְהַדְבֵּק שֶׁהוּא גּוּף
שְׁשׁוּרָה בְּאֲמָצְעֵי. וּבִשְׂמוֹ תִשָּׁבַע
- הַמָּקוֹם הַשְּׂבִיעִי שֶׁל הַדְרָגוֹת,
וְסִימֵן לְדַבָּר - (ירמיה ל) וְאֵת דָּוִד
מִלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. מִשּׁוּם
כֶּף נִדְבֵּק אַבְרָהָם בְּאֲמוּנָה כְּשִׁירַד
לְמִצְרַיִם וּכְשֶׁהִלֵּךְ לְאַרְץ
פְּלִשְׁתִּים. לְאָדָם שְׂרָצָה לְנִדְבַת

לבור עמק, פחד שלא יוכל לעלות מתוך הבור, מה עשה? קשר קשר אחד של חבל למעלה מהבור. אמר, הואיל וקשרתי קשר זה, מפאן והלאה אכנס לשם. כך אברהם, בשעה שרצה לרדת למצרים, עד שלא ירד לשם קשר בתחלה את קשר האמונה להתחזק בו, ואחר כך ירד.

אף כך גם כשנכנס לארץ פלשתים. משום כך (משלי יב) שפת אמת תכון לעד. ועד ארגיעה לשון שקר - זה אבימלך שאמר בתם לבכי ובגקין פפי. וכשהחזירו לו מה כתוב? גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת, ולא כתוב נקיון פפים. ועתה השב אשת האיש פי נביא הוא. רבי יהודה פתח ואמר, (שמואל א-א) רגלי חסידו ישמר וגו'. חסידו כתוב אחד, וזה אברהם שהקדוש ברוך הוא שומר אותו תמיד ולא מסיר ממנו את שמירתו לעולמים. ומה שאמר רגלי - זו אשתו, שהקדוש ברוך הוא שלח שכינתו עמה ושומר אותה תמיד.

דבר אחר רגלי חסידו ישמר - אחד, זה אברהם, שהקדוש ברוך הוא הלך עמו תמיד כדי שלא יוכלו להזיק לו. ורשעים בחשך ידמו - אלו אותם מלכים שהרג הקדוש ברוך הוא באותו לילה שרדף אחריהם.

זהו שכתוב בחשך ידמו, זה הלילה שנקשר בחשך והרג אותם, ואברהם רדף והלילה הרג אותם. זהו שכתוב ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויפם. ויחלק עליהם לילה - זה הקדוש

דחבל לעילא מן גובא, אמר הואיל דקשירנא קשרא דא מפאן ולהלאה איעול תמן. כך אברהם בשעתא דבעא לנחתא למצרים. עד לא ייחות תמן קשר קשרא דמהימנותא בקדמיתא לאתתקפא ביה, ולבתר נחת.

אוף הכי נמי כד עאל לארעא דפלשתים. בגין כך (משלי יב) שפת אמת תכון לעד. ועד ארגיעה לשון שקר, דא אבימלך דאמר בתם לבכי ובגקין פפי. וכד אהדרו ליה מה כתיב גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת, ולא כתיב נקיון פפים:

ועתה השב אשת האיש פי נביא הוא. רבי יהודה פתח ואמר (שמואל א ב) רגלי חסידו ישמר וגו'. חסידו כתיב חד, ודא אברהם דקדשא בריה נטיר ליה תדיר ולא אעדי נטירו מניה לעלמין. ומה דאמר רגלי, דא אתתיה, דקדשא בריה הוא שדר שכינתיה עמה ונטר לה תדיר.

דבר אחר רגלי חסידו ישמר. חד, דא אברהם דקדשא בריה הוא אזיל עמיה תדיר בגין דלא ייכלון לנזקא ליה. ורשעים בחשך ידמו. אלין אנון מלכין דקטל קדשא בריה הוא בההוא ליליא דרדף בתרייהו.

הדא הוא דכתיב בחשך ידמו, דא ליליא דאתקשר בחשוכא וקטל לון, ואברהם רדיף וליליא קטיל לון, הדא הוא דכתיב ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויפם. ויחלק עליהם לילה, דא קדשא בריה הוא דפליג רחמי מן דינא בגין למעפד נוקמין לאברהם, ובגין כך ורשעים בחשך ידמו. ויפם, מיבעי ליה. אלא דא קדשא בריה הוא. פי לא ברוך הוא שחלק רחמים מן הדין כדי לעשות נקמות לאברהם, ומשום כך ורשעים בחשך ידמו.